

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA

NACIONALNOG MEHANIZMA ZA SPREČAVANJE TORTURE

O

POSETI VASPITNO-POPRAVNOM CENTRU U LIPLJANU

Za:

G. Abelard Tahiri, Ministar
Ministarstvo pravde

G. Uran Ismaili, Ministar
Ministarstvo zdravlja

G. Nehat Thaqi, Generalni direktor
Korektivna služba Kosova

G. Milazim Gjocaj, direktor
Departman zdravlja u zatvorima

G. Arif Beqa, Direktor
Obrazovni korektivni centar u Lipljanu

Priština, dana 26. avgust. 2019. godine

UVOD

Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture (u daljem tekstu „NMST“), na osnovu člana 17. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu može da poseti u bilo koje vreme i bez prethodne najave sva mesta gde se drže lica lišena slobode, uključujući policijske stanice, centre za pritvor, zatvore, mesta gde se drže stranci lišeni slobode, kao i psihijatrijske ustanove i ustanove socijalne zaštite.

Na osnovu ovog mandata NMST je 2. jula 2019. godine posetio Vaspitno-popravni centar u Lipljanu (u daljem tekstu: „VPCL“).

NMST primetio je da Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika koji su lišeni slobode, propisuju da za maloletnike treba da se izgrade otvorene pritvorne ustanove. Otvorene pritvorne ustanove su bez mera obezbeđenja ili sa minimalnim merama obezbeđenja. Broj pritvornih lica u ovim pritvornim ustanovama trebalo bi da bude što manji, po mogućnosti.¹

VPCL primenjuje srednji i nizak stepen sigurnosti i kontrole, koliko je neophodno za zaštitu maloletnika od samo-povređivanja ili nanošenja štete osoblju ili drugima.² Kapacitet VPCL je 40 kreveta, a tokom posete NPST-a u ustanovi je bilo smešteno 15 maloletnika muškog pola, sa vaspitnom merom.

Član 29, paragraf 1 Zakonika Br. 06/L-006 pravde o maloletnicima navodi da sud izriče meru upućivanja u vaspitno-popravnu ustanovu kada je maloletnik vrši krivično delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju dužem od tri (3) godine i kome je potrebno pružiti specializovano vaspitanje i kada je takva mera u najboljem interesu maloletnika. Paragraf 4 ovog člana predviđa da trajanje ove mere ne može da bude kraće od jedne (1) godine, niti duže od pet (5) godina.

Svrha vaspitne mere je da doprinese rehabilitaciji i odgovarajućem razvoju počinioca koji je maloletnik, nudeći zaštitu, pomoć i nadzor, obezbeđivanjem obrazovanja i osposobljavanja za zanimanje i razvijanje njegove lične odgovornosti i na taj način da se sprečava recidivističko ponašanje.³

Prema Kućnom redu VPCP, unutrašnja organizaciona i programska organizacija VPCL-a teži da ispuni cilj rehabilitacije maloletnika, imajući u vidu pravo maloletnika na privatnost, osetnu stimulaciju, mogućnosti druženja sa drugim maloletnicima, obrazovanje i opšte i stručno obrazovanje, odgovarajuću zdravstvenu zaštitu, hranu prema starosnim potrebama, učešće u sportskim, zabavnim i kulturnim aktivnostima.⁴

Cilj posete

Cilj ove posete bilo je nadgledanje poštovanja prava maloletnih lica lišenih slobode, koja se nalaze u ovom centru, u skladu sa Zakonikom pravde o maloletnicima, važećim zakonima u Republici Kosovo, kao i međunarodnim standardima za zaštitu prava lica lišenih slobode, kao

¹ Stav 30 Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika koji su lišeni slobode.

[http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty.pdf](http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/United_Nations_Rules_for_the_Protection_of_Juveniles_Deprived_of_their_Liberty.pdf)

² Član 4, stav 2, Unutrašnjeg kućnog reda VPCL.

³ Član 22, Zakonika br. 06/L-006 pravde o maloletnicima.

⁴ Član 4, stav 3 Unutrašnjeg kućnog reda VPCL.

i praćenjem primene preporuka NMST-a koje je ovaj mehanizam dostavio nadležnim organima putem izveštaja sa preporukama, objavljen dana 7. septembra 2018. godine.⁵

Sastav monitoring grupe

1. Monitoring ekipa je u sastavu od dva pravna savetnika za sprečavanje torture, i jednog savetnika - socijalni radnik.

Vaspitno popravni centar u Lipljanu

2. Član 208. ZIKS-a određuje vrste kazneno popravnih ustanova. U grupi ovih institucija, navedeni zakon predviđa i vaspitno-obrazovne ustanove za izvršenje vaspitnih mera upućivanja u vaspitno-popravnu ustanovu maloletnika koji je počinio prekršaj.
3. VPCL je institucija poluotvorenog i otvorenog tipa. U saglasnosti sa ZIKS-om kazneno popravne ustanove otvorenog tipa nemaju elemente fizičke i materijalne bezbednosti koji sprečavaju bekstvo osuđenih lica. Ponašanje prema osuđenim licima zasniva se na njihovoj ličnoj disciplini i ličnoj odgovornosti, a osoblje kazneno popravne ustanove nadzire kretanje i rad osuđenih lica.⁶
4. Takođe, član 6 Uredbe (VRK) br. 14/2016 za osnivanje korektivnih institucija za izvršenje krivičnih sankcija u Republici Kosovo definiše osnivanje Vaspitno popravnog centra u Lipljanu za sprovođenje vaspitnih mera u centru poluotvorenog i otvorenog tipa.
5. Član 84, paragraf 1 Zakonika Br. 06/L-006 pravde o maloletnicima izričito definiše: „*Vaspitna mera upućivanja u vaspitno–popravnu ustanovu izvršava se u vaspitno-popravnoj ustanovi koja je osnovana u tu svrhu. Vaspitno-popravna ustanova je popravna ustanova polu-otvorenog i otvorenog tipa.*”

Procedure prijema u VPCL

6. Prema članu 5. Unutrašnjeg Kućnog reda VPCL-a prijem maloletnika u VPCL se vrši u skladu sa članom 31. ZIKS-a, sa ovim Kućnim redom i usklađeno sa Administrativnim uputstvom za prijem zatvorenika i odluci generalnog direktora.
7. Odmah po prijemu, maloletnik podleže medicinskom pregledu od strane medicinskog osoblja u roku od 24 sata, i za istoga se otvara medicinski dosije.⁷ Nakon prijema, maloletnika intervjuiše socijalni radnik koji će služiti kao menadžer slučaja i psiholog koji sastavljaju izveštaj o početnom socijalnom ocenjivanju i izveštaj o početnom psihološkom ocenjivanju.
8. U zgradi VPCL postoji prijemna kancelarija, gde trenutno zbog odsustva službenika za prijem, prijem maloletnika vrši pravni službenik. U trenutku prijema maloletnici se informišu o Pravilima Kućnog reda, o njihovim pravima i obavezama.

Saradnja VPCL sa NMST za vreme posete

9. Tokom posete NMST u VPCL osoblje korektivne službe i osoblje Departmana za zdravstvo u zatvorima (DZZ) pružili su monitoring ekipi punu saradnju. Ekipa je bez zakašnjenja imala pristup u svim zatvorskim prostorijama. Ekipi su obezbeđene sve

⁵ <https://www.oik-rks.org/2018/09/07/raport-me-rekomandime-i-mekanizmit-kombetar-per-parandalim-te-tortures-lidhur-me-viziten-ne-qendren-edukuese-korrektuese-ne-lipjan/>

⁶ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, član 209.

⁷ Standardna operaciona praksa, dokument DZZ, Procedure za prijem po prvi put u zatvoru- prvi lekarski pregled.

informacije potrebne za obavljanje zadatka i omogućen je razgovor sa osuđenim i pritvorenim licima bez prisustva korektivnih službenika ili drugog osoblja

Tretman maloletnika

10. NMST je tokom posete VPCL-u obavio lične i grupne razgovore sa značajnim brojem maloletnika i nije primio nikakve optužbe o fizičkom maltretiranju ili prekomernoj upotrebi fizičke sile vršenu od strane popravnih službenika ili ponašanje službenika koje bi predstavljalo kršenje ljudskog dostojanstva. NMST je primetio da postoji veoma pozitivna klima odnosa i dobra interaktivna komunikacija između maloletnika i popravnih službenika.
11. Korektivni službenici VPCL-a ne nose uniforme i NMST primećuje da Komitet za sprečavanje torture (KPT), u standardima određenim za maloletnike lišene slobode, ohrabruje takvu praksu da u takvim ustanovama korektivni službenici ne nose uniforme.⁸

Materijalni uslovi

12. NMST je primetio da su prostorije u kojima su maloletnici smešteni, u pogledu veličine i prirodnog i veštačkog osvetljenja, u skladu sa standardima koje su odredili KPT i ZIKS.⁹ U sobama su tuševi, toaleti i plakari koji su dovoljno veliki gde mogu da drže svoje stvari. NMST smatra da uglavnom fizički uslovi u VPCL-u prevazilaze minimalne standarde i dostižu nivo poželjnih standarda za smeštaj maloletnika sa obrazovnom merom

Hrana

13. NMST primećuje da ZIKS definiše da osuđeno lice ima pravo na odgovarajuću hranu, na održavanje dobrog zdravlja i njegove snage hraneći se sa tri obroka dnevno koja moraju da budu raznovrsna i hranljiva. Ishrana osuđenog lica mora da odgovara njegovom uzrastu i zdravlju, prirodni posla, godišnjem dobu i klimatskim uslovima i ukoliko je to moguće, njegovim verskim i kulturološkim potrebama. Takođe ovaj zakon određuje obavezu da se osuđenom obezbedi hrana koju je propisao lekar.¹⁰
14. Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika koji su lišeni slobode naglašavaju da svako pritvorsko okruženje treba da garantuje svakom maloletniku da uzima prikladno pripremljenu hranu u normalnim obrocima, u kvalitetu i količini koja zadovoljava standarde ishrane, higijene i zdravlja i koliko je moguće da zadovoljava verske i kulturne zahteve. Svaki maloletnik treba da ima čistu vodu za piće u svako vreme.
15. Tokom posete VPCL-u, NMST je obavešten da se hrana za maloletnike u VPCL-u i dalje priprema u Pritvornom Centru u Lipljane (PCL). Prema obaveštenju direktora, radovi na obnovi kuhinje su u završnoj fazi. Po završetku radova hrana će se pripremiti u kuhinji VPCL-a, koja je opremljena potrebnom kuhinjskom opremom za pripremu hrane. NMST je posetio kuhinju i primetio da su radovi pri završetku, a kuhinja je opremljena potrebnom kuhinjskom opremom za pripremu hrane za maloletnike. NMST je tražio od direktora VPCL-a da ga zvanično obavesti kada se radovi na obnovi kuhinje budu završili.

⁸ Evropski komitet za sprečavanje torture, 24-ti Opšti izveštaj KPT, objavljen 2015 godine, Više o tome vidi: <https://rm.coe.int/16806ccb96>.

⁹ Zakon br. 04/L-149 o izvršenju krivičnih sankcija, član 36, stav 2.

¹⁰ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, član 39, stavovi 1 i 2.

16. Maloletnici su bili nezadovoljni kvalitetom i količinom hrane. Direktor je svestan ovog nezadovoljstva, i teži da poboljša kvalitet hrane kada kuhinja u VPCL-u bude počela da radi.
17. NMST je putem Izveštaja sa preporukom, objavljenog 7. septembra 2018. godine, preporučio nadležnim organima da preduzmu mere tako da: **„hrana za maloletnike bude u dovoljnoj količini i pogodna, u skladu sa kalorijama potrebnim za rast i razvoj maloletnika.“** NMST ceni napredak koji su postigli nadležni organi u primeni ove preporuke i podstiče vlasti da rade kako bi se ova preporuka primenila u celosti.

Režim

18. Prema Unutrašnjem kućnom redu VPCL, maloletnici imaju pristup i odobreno im je da se šetaju po otvorenom prostoru zbog vazduha ili sportskih aktivnosti prema rasporedu koje odredi direktor VPCL-a, u trajanju od ne manje od 3 sata dnevno. Maloletnici koji su pod disciplinskom merom izdvajanja, šetaju se u otvorenom ambijentu odvojeno od drugih maloletnika prema rasporedu koji je određen samo za njih.
19. Tokom posete VPCL-u, maloletnici su obavestili NMST da se slobodno kreću u prostoru zgrade VPCL, omogućava im se šetanje ne manje od 3 sata, što je u skladu sa članom 86 Zakonika pravde o maloletnicima.¹¹ Vaspitno popravni Centar u Lipljanu ima Kabinet informatike opremljen kompjuterima, ima biblioteku koja je obogaćena različitim naslovima, romanima, ima štamparski kabinet, takođe opremljen odgovarajućim mašinama za štampanje raznih dizajna po majicama, čašama itd. Takođe VPCL ima krojačku salu i frizerski salon, koji su takođe opremljeni odgovarajućim radnim sredstvima.
20. Tokom ove godine u VPCL-u su organizovane obuke o vodosnabdevanju, elektrici, zidarstvu, obuci za korišćenje kompjutera, vežbanja skraćenje kose, i organizovan je kurs engleskog jezika. Iz dokumentacije dobijene od VPCL-a vidi se da je jedna NVO¹² organizovala 12 skupa sa maloletnicima, tokom kojih su tretirane razne teme iz svakodnevnog života. CARITAS KOSOVO je organizovao art-terapiju i pozorišnu terapiju za maloletnike, organizovao muzički koncert i nastavlja se EQUIP.
21. Međutim, žalosno je što, u nedostatku adekvatnih trenera, raspoložive radionice, osim radionice za informatiku i frizerski zanat, ostale obuke još uvek nisu dovoljno iskorišćene.
22. Prema rečima direktora, planira se angažovanje zatvorenika koji mogu pomoći u aktiviranju nekih radionica VPCL-a i pružanju konkretnih aktivnosti za maloletnike.
23. NMST je putem svog Izveštaja sa preporukom, objavljenog 7. septembra 2018. godine, preporučio nadležnim organima da preduzmu mere: **„Da se poveća broj aktivnosti za maloletnike, da se stave u funkciji postojeći kabineti i da se angažuju odgovarajući instruktori.“** NMST visoko ceni napore direktora da implementira ovu preporuku i napredak postignut u tom pogledu. Takođe se napominje da se situacija nije promenila onoliko koliko je potrebno da se aktiviraju svi raspoložive radionice VPCL-a.

¹¹ Član 102, stav 3 Zakonika pravde o maloletnicima, navodi da maloletnik ima pravo da provede najmanje tri (3) sata dnevno na otvorenom prostoru unutar institucije.

¹² Ove diskusije sa maloletnicima organizovane su od strane NVO "Arra".

24. NMST napominje da je broj maloletnika smešten u VPCL-u odvedeni u pozorište. Organizovane su i posete memorijalnim kompleksima, a predviđene su i druge posete institucijama, turističkim parkovima i spomen-kompleksima.
25. VPCL takođe poseduje sportsku dvoranu koja je moderna i opremljena potrebnom opremom za igru fudbala i košarke, kao i fitness, koji je opremljen svom potrebnom opremom. Tokom posete, NMST je primetio da se sportska dvorana i fitnesa koriste od strane maloletnika po jedan sat svakog dana.
26. NMST je primetio da je broj aktivnosti, obuka i kurseva u VPCL tokom ove godine značajno porastao u odnosu na prethodnu godinu. Stoga NMST smatra da su nadležni organi sproveli preporuku u vezi sa povećanjem broja aktivnosti i obuka za maloletnike u VPCL-u.

Kontakt sa spoljnim svetom

27. NMST smatra da su kontakti sa spoljnim svetom, posebno posete porodice ili drugih rođaka, od suštinskog značaja u kontekstu socijalne rehabilitacije zatvorenika.
28. Član 88, paragraf 1 Zakonika pravde o maloletnicima definiše da maloletnik ima pravo da najmanje jednom nedeljno u trajanju od najmanje jednog (1) sata prima posete svog roditelja, roditelja usvojitelja, staratelja, supružnika, deteta, usvojenika i drugih rođaka u pravoj krvnoj liniji ili pobočnoj liniji do četvrtog stepena. Dok paragraf 2 propisuje da maloletnik ima pravo da najmanje jednom mesečno prima posete drugih lica koja ne utiču negativno na izvršavanje mere.
29. Prema navodima direktora i maloletnika, njima je dozvoljena poseta tokom nedelje i dodatna poseta ako oni podnose zahtev direktoru VPCL-a. Pored toga, maloletnicima se pružaju i telefonski pozivi za koje VPCL-a obezbeđuje kartice za telefonske pozive. Direktor ne ograničava telefonske pozive, a maloletnici mogu da telefoniraju kad god žele. NMST pozdravlja uspostavljanje kontakata sa spoljnim svetom putem programa SKYPE.
30. Pored toga, NMST je primetio namere direktora da poveća broj porodičnih poseta VPCL-u, kako bi maloletnicima omogućio izlazak van VPCL-a sa njihovim roditeljima, itd. NMST pozdravlja ove planove, s obzirom na to da režim u takvim institucijama treba da bude takav da što manje liči na zatvor.
31. S tim u vezi, NMST primećuje da standardi KPT-a, koji se odnose na kontakte sa spoljnim svetom za maloletnike lišene slobode, mogu biti dobra referenca za nadležne organe da u njihovim namerama povećaju beneficije maloletnika u pogledu kontakata sa spoljnim svetom.¹³

Zdravstvena zaštita

32. Član 43 Zakona i izvršenju krivičnih sankcija definiše da osuđeno lice ima pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu. Osuđeno lice kojem kazneno popravna ustanova ne može da pruži adekvatno lečenje, šalje se u zatvorsku bolnicu, odgovarajuću psihijatrijsku ustanovu ili u neku drugu zdravstvenu ustanovu. Takođe ovo pravo maloletniku se

¹³ Evropski komitet za sprečavanje torture, 24-ti Opšti izveštaj KPT-a, deo kontakti sa spoljnim svetom, objavljen 2015 godine. Za više informacija vidi: <https://rm.coe.int/16806ccb96>.

garantuje i Zakonikom pravde o maloletnicima.¹⁴ U okviru VPCL funkcioniše medicinska služba koju čine lekar i medicinski tehničar.

33. Pored toga, zdravstvene ustanove za maloletnike mogu da pružaju zdravstvene jedinice u Pritvornom Centru u Lipljanu, Kazneno-popravni centar za žene i maloletnike u Lipljanu i druge javne zdravstvene ustanove. NMST nije primio nijednu žalbu od maloletnika u pogledu medicinskih usluga koje se pružaju u VPCL-u.

Incidenti između maloletnika u VPCL-u

34. Na osnovu navoda direktora, dokumentacije koja je razmotrena i navoda intervjuisanih maloletnika, incidenti između maloletnika ne izgledaju ozbiljan problem za VPCL. Slučajevi incidenata između maloletnika uglavnom se odnose na svađe, dok su tokom godine registrovana dva slučaja fizičkih sukoba, za koje je direktor preduzeo mere radi sprečavanja daljeg pogoršanja sukoba i izrekao disciplinske mere u skladu sa zakonodavstvom na snazi. Incidenti su evidentirani u odgovarajućoj administrativnoj i medicinskoj dokumentaciji.

Disciplinske mere

35. Prema ZIKS_u disciplinske kazne koje se mogu izreći osuđenima su: ukor, lišavanje određenih privilegija, nalog za nadoknadu i usamljenost.¹⁵ Dok u slučaju pritvornih lica, mogu se izreći kazne, kao u nastavku: ograničavanje ili zabrana posete ili korespondencije, osim kontakata sa advokatom, Ombudsmanom i diplomatskim misijama.
36. Član 90, stav 1 Zakonika pravde o maloletnicima definiše da odredbe o disciplinskim postupcima i kaznama koje se primenjuju na lica osuđena kaznom zatvora, predviđena u ZIKS-u, primenjuju se uz odgovarajuća prilagođavanja na maloletnika kome je izrečena mera upućivanja u vaspitno-popravnu instituciju. Dalje član 90, stav 2 izričito navodi: **“Maloletniku ne sme da bude izrečeno smeštanje u samicu kao disciplinska kazna.”**
37. Član 42, stav 2, Unutrašnjeg kućnog reda VPCL navodi da disciplinske mere koje se mogu izreći maloletnicima u VPCL-u su: Isključenje iz posebnih aktivnosti, najčešće do 3 dana; Isključenje od izlaska na otvorenom u grupama ne više od 5 dana; Isključenje od svih zajedničkih aktivnosti do 10 dana.
38. Što se tiče disciplinske mere samice, član 42. stav 7. Unutrašnjeg kućnog reda VPCL navodi da je usamljenost zabranjena kao disciplinska mera protiv maloletnika, a usamljenost u disciplinske svrhe izriče samo u izuzetnim slučajevima kada druge sankcije nisu bile efektivne. Ovo izdvajanje se odlučuje za određeni vremenski period, koji ne može biti duži od 15 dana.
39. Režim tokom ovog izdvajanja treba da garantuje nastavak obrazovnog programa, stručnog formiranja, zapošljavanja, ljudskih kontakata, materijala za čitanje i obezbedi najmanje jedan sat izlaska na otvorenom zbog vazduha ili fizičke aktivnost svakog dana, ako to dopuštaju vremenski uslovi. Direktor je informisao NMST da tokom ove godine nije bilo slučajeva kada je primenjena disciplinska mera izolacije.

¹⁴ Zakonik br. 06/L-006 pravde o maloletnicima, član 105, tačka 1.6.

¹⁵ Stavovi od 101 do 113 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.

Postupak za podnošenje žalbi

40. Član 95 Zakonika pravde o maloletnicima propisuje: *“Odredbe Zakonika o izvršenju krivičnih sankcija o podnošenju žalbi i molbi od strane lica osuđenih na kaznu zatvora primenjuju se, uz odgovarajuća priagođavanja na podnošenje žalbi i molbi od strane maloletnika koji izdržavaju vaspitnu meru upućivanja u disciplinski centar, upućivanja u vaspitnu instituciju, upućivanja u vaspitno-popravnu instituciju ili upućivanja u ustanovu za posebnu zdravstvenu negu.”*
41. Član 91. ZIKS-a predviđa detaljno proceduru po kojoj pritvorenici i osuđena lica mogu da se obrate žalbom ili molbom direktoru određene institucije Korektivne službe Kosova. Postupak uključuje rokove za odgovor od direktora i mogućnost da se žalba uputi nekom drugom organu, a u ovom slučaju to je Opšta direkcija popravne službe i ministar pravde.¹⁶
42. NMST je primetio da su na raspolaganju smeštenih maloletnika u Vaspitnom popravnom centru u Lipljane nalaze se kutije za žalbe i zahteve, koje su postavljene od strane Korektivne službe Kosova i kutije za žalbe koje je postavila Institucija Ombudsmana, i kutije DZZ-a. Kutije za žalbe postavljene od strane Institucije Ombudsmana mogu se otvarati samo od strane osoblja ove institucije, čime se podnosiocima žalbe čuva poverljivost prilikom podnošenja žalbe
43. Takođe, oni mogu takođe da podnose žalbu Ombudsmanu i putem besplatne telefonske linije (informacije o telefonskoj liniji nalaze se u kutiji za žalbe), redovnom poštom koja u skladu sa ZIKS-om ne podleže kontroli, ukoliko je pošta upućena Ombudsmanu Republike Kosova, kao i preko članovima njihovih porodica.
44. Pored toga, VPCL mogu da posete i međunarodne organizacije i lokalne nevladine organizacije.
45. NMST je primetio da Direkcija VPCL pruža adekvatnu mogućnost za podnošenje žalbi i zahteva, razmatra iste i dostavlja odgovor maloletnicima u ovom centru, u skladu sa ZIKS-om. NMST nije primio nijednu žalbu od maloletnika u vezi sa njihovim pravom na podnošenje žalbe.

Prema nalazima i konstatacijama postignutim tokom posete, u skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo i članom 16. stav 4. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman preporučuje:

PREPORUČUJE

Ministarstvu pravde:

- **NMST ponavlja preporuku da hrana za maloletnike bude u dovoljnoj količini i adekvatna, u skladu sa kalorijama potrebnim za rast i razvoj maloletnika.**

¹⁶ Član 91, stav 4 Zakona br. 04/L-149 o izvršenju krivičnih sankcija propisuje: *„Na podnetu pritužbu direktor kazneno popravne ustanove treba da odgovori u roku od petnaest (15) dana, dok Centralna kancelarija Kazneno popravne službe treba da odgovori u roku od trideset (30) dana. Na pritužbu podnetu u pisanoj formi daje se odgovor u pisanoj formi.“*

- **Da se funkcionalizuju radionice koje još nisu funkcionalne**
- **Da se angažuju odgovarajući treneri za rad u ovim radionicama.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo („*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici i Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da predstavi sva zatražena dokumenta i informacije u skladu sa zakonom*“) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („*Vlasti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjem*“) ljubazno Vas molim da nas obavestite o radnjama koje ste preduzeli ili planirate da preduzmete u vezi sa navedenim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari

Ombudsman